

Motion till riksdagen 2022/23:1462

av **Amanda Lind m.fl. (MP)**

Fler fristäder och stärkt skydd för demokratins röstbärare

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att tillföra mer pengar till fristadssystemet för att kunna öka antalet fristäder och fristadsplatser i Sverige för att fler journalister, konstnärer och författare ska kunna verka fritt, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att möjliggöra ett system för att i akuta situationer bidra till snabb evakuering av journalister och andra röstbärare och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att fortsätta arbetet med att stärka yttrandefriheten globalt genom det svenska utvecklingsarbetet och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utöka det ekonomiska stödet till organisationer som stöder oberoende medier och journalister, såväl i Sverige som internationellt, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

Motivering

Yttrandefriheten spelar en central roll i ett demokratiskt samhälle, men vi ser hur den begränsas i många länder. Idag sitter hundratals författare, journalister, bloggare och kulturpersonligheter runt om i världen i fängelse eller är under åtal för att de uttryckt sina åsikter offentligt. När kulturarbetares yttrandefrihet och andra grundläggande mänskliga rättigheter hotas i vår omvärld har vi ett ansvar att erbjuda skydd. Antalet fristäder för författare, journalister, konstnärer och publicister i Sverige behöver utökas för att bättre möta det behov som finns.

Vi har under Rysslands brutala invasionskrig i Ukraina kunnat följa hur även det fria ordet målmedvetet angripits. Journalister i Ukraina har dödats eller skadats och de som är kvar för att rapportera befinner sig i en oerhört utsatt situation. I Ryssland har snaran

dragits åt för den fria och oberoende pressen. Hårda censurlagar har införts, oberoende nyhetssajter, såsom Nobelpristagaren Muratovs tidning Novaya Gazeta, blockeras och journalister som beskriver situationen som den faktiskt är i Ukraina riskerar repressalier och fängelse. Det vi ser är både ett folkrättsligt vidrigt krig och ett oacceptabelt övergrepp på det fria ordet.

Samtidigt finns ett oförtröttligt motstånd. Journalister i Ukraina riskerar livet för att ge världen direktrapporter om vad som sker i landet. Demokratikämpar i både Ryssland och Belarus hittar olika sätt att sprida sanningen till befolkningen. Solidariteten gentemot det ukrainska folket är omfattande, även när det gäller stödet till det fria ordet. Aktörer som Svenska PEN, Reportrar utan gränser och Journalistförbundet jobbar hårt för att ge stöd i den akuta situationen i Ukraina. Rekordstora donationer har lett till att en krisfond inrättats för utsatta journalister, i både Ukraina och övriga världen.

Utöka antalet fristäder för konstnärer, författare, journalister

Det finns idag 25 fristäder i Sverige, dvs. kommuner eller regioner som är anslutna till det internationella nätverket ICORN (International Cities Of Refuge Network). Organisationen PEN är en nära samarbetspartner för fristäderna. Fristadsarbetet sker i dag i samarbete mellan Kulturrådet, andra berörda myndigheter och organisationer i det civila samhället samt med kommuner och regioner. Exempel på samarbetspartners har till exempel varit: PEN, bibliotek, kulturhus, museer, studieförbund, Författarcentrum, skolor, Missionskyrkan, bokhandlare, filmfestivaler, fria teatergrupper, tidningar med flera.

Vilken roll man har som fristadskonstnär beror på vilken roll man kan, vill och vågar inta. En del författare eller konstnärer behöver skyddad identitet, andra deltar i mer offentlighet. Under 2020 fanns det 19 fristadsförfattare och konstnärer på plats i landet. Som en del av Statens kulturråds främjandeuppdrag för fristadssystemet har ca 1,9 miljoner kronor delats ut i projektbidrag till insatser som syftar till att främja fristadskonstnärers publika arbete.

Det är viktigt för att de som flyr ska ha ett sammanhang att verka i, och det är också viktigt att de som åtnjuter skydd kan få fortsätta göra sin röst hörd, gentemot de hemländer de flytt ifrån. Sverige är idag det land med flest fristäder som är anslutna till nätverket. Men vi kan inte låta oss nöja. Mer behöver göras här och nu för att stötta det fria ordet internationellt, därför bör vi tillföra mer pengar till fristadssystemet för att kunna öka antalet fristäder och fristadsplatser i Sverige för att flera hotade journalister, konstnärer och författare ska kunna verka fritt.

Stärk demokratin, yttrandefriheten och de som kämpar för mänskliga rättigheter globalt

Det svenska utvecklingssamarbetet spelar en viktig roll för demokrati, yttrandefrihet och att stärka det demokratiska civilsamhällets röstbärare världen över. Det bygger långsiktig fred och det ska vi aldrig tumma på. Biståndet behöver stärkas för att möjliggöra ytterligare satsningar på demokrati och det fria ordet. Det ekonomiska stödet till

organisationer som stödjer oberoende medier och journalister, såväl i Sverige som internationellt, behöver utökas. Det är bra med de omfattande privata donationerna till dessa organisationer som vi kunnat se under det senaste året, men stöd från det offentliga är viktigt.

Samtidigt som Sverige behöver kunna ge skydd till fler som måste lämna repressiva länder, får vi inte ge upp på dem som stannar kvar och envist hävdar sin rätt till demokrati, yttrandefrihet, demonstrationsfrihet och föreningsfrihet. En annan av årets Nobelpristagare är Ales Bjaljatski, som är ordförande för den belarusiska människorättsorganisationen Vjasna. När han för några år sedan tog emot Right Livelihood Award i Stockholm återvände han till Belarus för att kämpa för ett fritt och demokratiskt land som respekterar mänskliga rättigheter. Nu sitter han fängslad. Som stöd till röstbärare och demokrati- och MR-kämpar i utsatta situationer spelar civilsamhällesorganisationer en oumbärlig roll, och de förtjänar vårt stöd.

Möjliggör ett system för att i akuta situationer bidra till snabb evakuering av journalister och andra röstbärare

Sveriges evakuering av MR-försvare, journalister och andra från Afghanistan är exempel på när akuta insatser har varit väldigt viktiga för enskilda människor i behov av skydd, men ett mer ordnat system bör utredas.

Miljöpartiet har under lång tid drivit att Sverige bör verka för fler lagliga vägar så att människor kan resa hit på ett säkert sätt och söka asyl. Det är viktigt, eftersom det idag i princip saknas lagliga vägar för att ta sig till Europa och söka asyl, något den fortsatta humanitära krisen på Medelhavet visar med smärtsam tydlighet. Frågan har på nytt aktualiserats i och med Rysslands invasion av Ukraina och det är viktigt att det finns vägar för oppositionella, krigsvägrare och andra att trots sanktioner kunna ta sig till säkerhet och söka skydd. Miljöpartiet vill genomföra förslagen i utredningen SOU 2017:103 om fler lagliga vägar för att söka asyl och även få på plats åtgärder för snabb evakuering.

Amanda Lind (MP)

Camilla Hansén (MP)

Emma Berginger (MP)

Jacob Risberg (MP)

Ulrika Westerlund (MP)

Janine Alm Ericson (MP)

Annika Hirvonen (MP)